

19-10-1967

EERSEL, gem. Eersel.

Toelichting.

Het te beschermen dorpsgezicht omvat de op bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek. nr. 126) met een stip-
pellijs omgrensde gebied.

Het marktplaats in Eersel heeft, in tegenstelling tot de meeste andere Kempische nederzettingen, een langgerekte vorm. Evenals bij de noordnederlandse brinken is de met bomen begroeide ruimte, in dit gewest "Laar" geheten het gemeenschappelijke veld, waaromheen zich de bebouwing concentreerde en vanwaaruit de verdere ontginning van de steppenheide plaats vond. De oorsprong van het marktveld van Eersel moet liggen omstreeks de Romeinse tijd, toen op de Kempische heide vele bewoonde kernen ontstonden. Gelegen op een zandrug tussen de riviertjes de Run en Beerse, lijkt de ruimte, die is samengesteld uit twee delen, het Hint en de Markt, een verbrede zuid-noord gerichte straat, met een grootste breedte van ± 45 meter. Door de vroegere hoofdweg Eindhoven-Turnhout, die thans Duizelseweg en Nieuwstraat heet, wordt de fraai begroeide ruimte in twee delen gesplitst. Ofschoon het tracé van de hoofdweg de hier van oudsher aanwezige straten volgt, heeft het aspect er toch door geleden.

De kenmerkende lindenbeplanting, vanouds het symbool van Brabants vrijheden, is op de Markt (het zuidelijk gedeelte) het best bewaard gebleven. Drie rijen linden verdelen het marktveld in een aantal banen, waardoor de lengte-indeling nog wordt geaccentueerd. Op het Hint vindt men nog een gedeeltelijke bomenrij vlak langs de huizen.

De aan weerszijden van dit plocin gelegen boerderijen en dorpswoningen, hoewel niet van bijzondere kwaliteit, zijn door hun onderlinge samenhang als totaal beeld van belang.

Opmerkelijk is de eenvoudige bakstenen buurtkapel, gesticht in 1464, gelegen op de Markt terzijde van het eerdergenoemde kruispunt, een der oudste die men thans in Brabant nog aantreft. De kapel, dienendvoor persoonlijk gebed van de omwonenden, kwam eertijds veelvuldig in de kleinere Brabantse dorpen voor. Slechts een klein aantal is hiervan overgebleven. Uit de situering van het bescheiden bedehuis blijkt duidelijk de grote betekenis, die het voor de gemeenschap had.

Aan de oostzijde van de Markt treft men een Nederlands Hervormd kerkje aan, dat in 1812 werd gebouwd. De uit 1869 daterende hardstenen pomp, voorzien van het dorpswapen, staande op de Markt terzijde van de buurtkapel, draagt mede bij tot het schilderachtige dorpsbeeld.

Samenvattend kan gesteld worden dat door de hierboven genoemde onderdelen een dorpsbeeld wordt gevormd, dat zowel historisch als stedenbouwkundig van betekenis is, op grond waarvan een regeling als bedoeld in artikel 20 van de Monumentenwet wordt voorgesteld. Dit voorstel beoogt niet een algehele bevestiging, maar heeft tot doel het treffen van zodanige stedenbouwkundige maatregelen als noodzakelijk zijn om het behoud en het voortbestaan van deze karakteristieke situatie te waarborgen.